

TÍÐARGREIN

Tórbjørn
JacobsenJóannes
EidesgaardHans Pauli
StrømHergeir
NielsenJógván
SundsteinEdmund
Joensen

Hans Pauli Strøm

fyrirverandi løgtings- og landstýrismaður
fyri Javnaðarflokkin

Til komandi stjórn um nýskipanir fyri góðum arbeiðslívi

Tørvur er á broytingum á teimum fyrirtreytum, sum føroyski arbeiðsmarknaðurin virkar undir. Vónandi finna góð fólk í fakfeløgum, vinnufeløgum og politiskum flokkum saman at seta hesar nýskipanir á skrá og at fremja tær, so vit fáa gott samljóð millum ríkt arbeiðslív og vinnuligan vøkstur

Av tí at neyvan nakað gerst við landsins ráðandi forstokkaðu stjórn, verður hetta skrivað sum eitt tilmæli til tey góðu fólk, sum vónandi finna saman um nýggja progressiva samgongu at taka við eftir hesa:

Umstøður fyri vinnu og lívsins upphaldi

Umstøðurnar á arbeiðsmarknaðinum eru avgerandi fyri, hvussu hvør einstakur, húsarhald, vinna og búskapur hava tað. Her verða fyrirtreytir settar, fyri hvussu vit á hvørjum einasta arbeiðsplássið í landinum útinnar okkara dagliga arbeiði, vinna til lívsins upphald og skapa grundarlagið fyri okkara felags vælferð.

Tí er ein dynamiskur arbeiðsmarknaður, ið stóðugt skapar menningarmøguleikar og tillagar umstøðurnar til skjótt broytandi krøv og avbjóðingar, ein av grundleggjandi fyrirtreytum fyri samfelagsmenningini.

Politiskir myndugleikar eru meinbogar

Tá er lógið, at tað í høvuðsheitum eru tvær negativar grundir, ið liggja undir mestsum øllum tí, ið hendir á arbeiðsmarknaðinum:

- Ósemjur og stríð millum partarnar, sum við millumbilum taka seg upp, nú oftast millum almenna arbeiðsgevaran og løntakarafelgini.
- Diktatoriskur atburður frá politiska myndugleikanum, avgerðir framdar yvir høvdið á løntakara- og vinnufeløgum, sum kollveltandi broytingar í skatta- og eftirlønarviðurskiftum, ultimativ harraboð um lønarkarmar, ið gera friar samráðingar meiningsleysar, og hóttanir um politiska

upplegging, um feløgin ikki akta harraboðini.

Tað er demoraliserandi og frusturerandi fyri vinnu- og løntakarafeløg, ið eiga at vera millum týðningarmestu aktørarnar í samfelagsmenningini. Hetta sæst aftur í tí apati og ráðaloysi, ið tykist at valda, serliga hjá fakfeløgnum á løntakarasíðuni.

Ongin arbeiðsmarknaðar-politikkur

Tað er ein undrunarverdur veruleiki, at arbeiðsmarknaðar-politikkur hevur ongan áhuga í okkara politisku skipan – illa ber til at tosa um nakran føroyskan arbeiðsmarknaðar-politikk yvirhøvur. Ongantið áður er hetta so sjónskt sum við verandi høggrasamgongu, ið kveistrar allar aðrar partar til viks og kompromisleyst gjøgnumtrumfar sínar egnu avgerðir á øllum økjum.

So er ikki í okkara grannalondum, har ein samvirkin arbeiðsmarknaðarpolitikkur er eitt høvuðsamboð til at tryggja arbeiðsskapandi vøkstur, menning og figgarligt stöðufesti móti veksandi avbjóðingum frá altjóðagjördari kapping og demografiskum broytingum.

Krøvini til fakligar førleikar skerpast

Í okkara grannalondum er ein virkin arbeiðsmarknaðarpolitikkur eisini tætt knýttur at vinnupolitikkinum – sum tvær síður av somu søk. Men ikki her hjá okkum. Her verða partarnir á arbeiðsmarknaðin fataðir, sum um teir bara eru til fortred. Av tí sama skapast óneyðugir trekleikar fyri óreingiligu broytingargongdini frá gomlum til nýggjar vinnur, dynamikkurin stirnar, og størri orka fer til spillis



í konfliktum enn til at gagnnýta vakstrarmøguleikar.

Samstundis økist umskiftilígeit á einstøku arbeiðsplássunum, og krøvini til fakligar førleikar hjá tí einstaka verða alsamt størri fyri at kunna fylgja við og fasthalda stöðu sína á arbeiðsmarknaðinum.

Trípartasamstarv ikki bara ynskiligt men neyðugt

Lítið og onki hevur verið av samstarvi í skipaðum formi, men ongantið hevur verið so galið millum partarnar á arbeiðsmarknaðinum og politisku skipanina sum nú. Landsstýri og samgonga spyrja ongan eftir, lóggeva og gera fyriskipanir fyri arbeiðsmarknaðin, uttan at hesin er aktivur viðspælari. Vinnu- og løntakarafeløgin tykjast so tipt, at hagani kemur onki útspæl – ella mótspæl.

Hesi stöðu mugu vit burturúr. Havi ongar vónir um tað við sitandi samgongu, men seti mitt álit til partarnar, sum vónandi taka við í nýggjari progressivari stjórn, at fáa hetta trípartasamstarvið í lag – millum politiskar myndugleikar, vinnu- og løntakarafeløg – sum í øllum hinum norðanlondunum er eitt sterkt, siðbundið, vælskipað og

virkið samstarv – ein høvuðstáttur í viðgítta “norðurlandska modellinum”.

Arbeiðsmarknaðardepil fyrsta stigið

Fyrsta stigið til eitt skipað trípartasamstarv verður at partarnir seta ein arbeiðsmarknaðar-depil á stovn, sum

- skal vera krummtappur í samstarvinum og drívmeði til arbeiðsmarknaðarlígar nýskipanir,
- skal skipa fyri komandi arbeiðsmarknaðarútbúgvingum og útbúgvingargrunni til neyðugu figgingina, og
- vera amboð hjá pørtunum á arbeiðsmarknaðinum til at skipa fyri og taka ábyrgd av egnum viðurskiftum, m.a. so sentralum skipanum sum ALS, fasta Gerðar-rættinum, Barnsburðarskipan, Samhalds-fasta, Fritíðargrunni, Trygdargrunni o.ø.

Arbeiðsmarknaðar-útbúgvingar

Eitt átrokandi høvuðsmál er at fáa ein serliga skipan fyri arbeiðsmarknaðar-útbúgvingar. Nógv

verður røðað og skrivað um útbúgving – men tá verður mestsum bara hugsað um Fróðskaparsetur. Tað er positivt við veksandi fatan av tí ovurstóra týðningi, sum hægri útbúgvingar hava fyri framtíðartrygging av okkara samfelag.

Men tað er eitt veldugt mistak framvegis at ignorerar og gloyma tey í stórum túsandatali, ið longu eru á arbeiðsmarknaðinum, tey ófaklærdu, tilkomin, sum ikki hava fingið aðra skúlagongd enn fólkaskúlan. Hetta eru tey, sum altíð verða harðast rakt av rationaliserandi tillagingum og arbeiðsloysi. Tey fáa tað verri við at fóta sær á arbeiðsmarknaðinum í komandi árum við veksandi krøvum til útbúgving og fakligheit.

Harnæst eru øll tey, sum fyri árum síðani fingi eina útbúgving, men ongantið havt høvi til at viðlíkahalda og menna gamlar førleikar – tí móguleikarnir fyri regluligari eftirútbúgving ikki eru til staðar.

Útbúgvingargrunnur fyri arbeiðsmarknaðin

Tað, sum manglar, er ein samanhang-